

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset suositukset Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2016

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset suositukset Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2016 (E 14/2015 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö
- tutkija Tapani Pakarinen, Luonnonvarakeskus
- elinkeinojohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- kalatalouskonsulentti Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

- Tornio-Muoniojokiseura ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 29.5.2015 suosituksensa vuoden 2016 TAC:sta Itämeren kalakannoille. ICES:n suositukset muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2016 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Komissio antaa ehdotuksensa elokuun loppupuoella. Suomen ennakkovaikuttamista varten BALTFISH:ssa ja neuvostossa sekä komission suuntaan on tarpeen muodostaa kanta Suomelle keskeisten kalakantojen TAC:sta.

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestävän enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sustainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

Kalakanta	EU TAC 2015	Suosittelun TAC 2016 vaihteluväli
Pohjanlahden silakka	158 470 tonnia	78 975—120 872 tonnia ^a
Pääalt. ja Suomenl. silakka	163 451 tonnia	150 000—250 000 tonnia
Riianlahden silakka	38 780 tonnia	20 163—30 512 tonnia
Kilohaili	213 581 tonnia	153 000—212 000 tonnia
Pääaltaan/Pohjanlahd. lohi	95 928 tonnia	89 320—116 000 lohta ^b
Suomenlahden lohi	13 106 tonnia	9 794—11 800 lohta ^c
Itämeren turska	51 429 tonnia	29 220 tonnia
Läntinen turska	15 900 tonnia	3 221—8 618 tonnia

- Pohjanlahden silakan TAC koostuu Selkämerelle suositetusta 72 334—114 231 tonnista ja Perämerelle suositetusta 6 641 tonnista.
- Suosituksen sisältyy arvio vuoden 2014 mukaisista ei-toivotuista, raportoimattomista ja väärin raportoiduista saaliista. Ei-toivottu saalis (10 %) (hylkeen vahingoittama tai alamittainen lohi) tulee ottaa huomioon vahvistettaessa TAC:ia poisheittokiellon mukaisesti. Lisäksi suositukseen sisältyy raportoimatonta (7 %) ja väärin raportoitua (6 %) saalista, jonka esiintymistä vuonna 2016 tulee harkita TAC:ia vahvistettaessa. Suosituksen haarukka on arvioista ja laskentatavasta riippuen siten 89 320—116 000 lohta.
- Suosituksen sisältyy arvio vuoden 2014 mukaisista ei-toivotuista ja raportoimattomista saaliista. Ei-toivottu saalis (10 %) (hylkeen vahingoittama tai alamittainen lohi) tulee ottaa huomioon vahvistettaessa TAC:ia poisheittokiellon mukaisesti. Lisäksi suositukseen sisältyy raportoimatonta saalista (7 %), jonka esiintymistä vuonna 2016 tulee harkita TAC:ia vahvistettaessa. Suosituksen haarukka on arvioista ja laskentatavasta riippuen siten 9 794—11 800 lohta.

MSY määritellään ICES:n suosituksissa kalakannan kutukannan sekä kalakannan kalastuskuolevuuden perusteella. Kalakannan katsotaan olevan MSY-tilassa, kun kutukanta on määriteltyä kokoa suurempi ja kalastuskuolevuus määriteltyä tasoa pienempi. ICES:n suositusten (MSYTrigger- ja Fmsy-pistearvo) perusteella Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakanta sekä läntinen silakkakanta ovat molempien muuttujien osalta tavoitetilassa. Selkämeren silakkakannan tilaa koskeva analyttinen arvio muuttui vuodesta 2014 siten, että kutukannan koko on tavoitetilassa, mutta sen kalastuskuolevuus on hieman MSY-tasoa suurempi. Myös kilohailikannan ja Riianlahden silakkakannan kutukannan koot ovat tavoitetilassa, mutta niiden kalastuskuolevuus on MSY tasoa suurempi.

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

ICES on myös antanut vaihteluvälejä MSY:n mukaiselle kalastuskuolevuudelle. Nämä tulevat sisältymään silakka-, kilohaili- ja turskakantoja koskevaan monivuotiseen suunnitelmaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus). Jatkossa neuvosto vahvistaa kalastusmahdollisuudet näiden vaihteluvälien perusteella siten, että ne saavutetaan viimeistään vuonna 2020. Selkämeren silakkakantaa, Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakantaa sekä läntistä silakkakantaa hyödynnetään jo nyt ICES:n suosittelemien kalastuskuolevuuden vaihteluvälien mukaisesti.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien TAC ja Suomenlahden lohien TAC kattavat molemmat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti. Vahvimmat lohikannat ovat Perämeren suuret lohikannat (Tornionjoki, Kalix, Pite, Åby, Byske, Ume/Vindel), jotka poikastuotannon perusteella ovat MSY-tilassa tai lähellä sitä. Heikkoja lohikantoja ovat erityisesti Rickleån, Kågeälven ja Öreälven Pohjanlahdella ja monet kannat Itämeren pääaltaalla. Suomenlahden villit lohikannat (Viron lohijoet Keila, Vasalemma ja Kunda) ovat poikastuotannon perusteella osoittaneet elpymisen merkkejä. ICES määrittelee lohikantojen MSY-tilaa vaelluspoikastuotannon perusteella.

ICES tuo neuvossaan myös esille, että sekakantakalastus on uhka heikoille lohikannoille, erityisesti Itämeren pääaltaalla, jossa kaikki heikot lohikannat käyvät syönnöksellä. Näiden kantojen elvyttäminen edellyttää pitkäaikaisia toimia, kuten kalastusrajoituksia jokisuissa ja jokialueilla, elinympäristöjen kunnostuksia ja vaellusesteiden poistamista. ICES toteaa lisäksi, että Suomenlahden alueella pääosa lohista on istutettuja. Lohienkalastus Suomenlahdella tulisi kohdentaa istutettuun loheen mm. hyödyntämällä eväleikkauksia.

Meritaimenen osalta EU:ssa ei tehdä päätöksiä TAC:sta. ICES toteaa kuitenkin meritaimenta koskevassa neuvossaan, että meritaimenen kohdennettua kalastusta ja joutumista sivusaaliiksi muussa kalastuksessa tulisi vähentää Pohjanlahdella ja eteläisellä Itämerellä villien meritaimenkantojen suojelemiseksi. Lisäksi on tarpeen kunnostaa meritaimenen elinympäristöjä ja poistaa vaellusesteitä.

ICES toteaa, että se ei voi antaa analyttistä arviota itäisen turskakannan tilasta. Tästä syystä ICES antaa varovaisuusperiaatteeseen perustuvan suosituksen kiintiön pienentämisestä. Läntinen turskakanta ei ole MSY-tavoitteen mukainen, kalastuskuolevuus on liian korkea ja kutukanta liian pieni.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2016 siten, että kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton (Maximum Sustainable Yield, MSY) mukaisesti saavutettaisiin EU:n yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan perusasetuksen 1380/2013 tavoitteiden mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

Tämä tulee toteuttaa siten, että kalastusmahdollisuuksien vahvistaminen perustuu ICES:n neuvon mukaisesti MSY:n kalastuskuolevuuden vaihteluväleihin. Vaihteluvälit tulevat sisältymään silakka-, kilohaili- ja turskakantoja koskevaan monivuotiseen suunnitelmaan (Euroopan parla-

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

mentin ja neuvoston asetus). Monivuotinen suunnitelmaehdotus on parhaillaan Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission kolmikantaneuvotteluissa.

Suomenlahden lohen sekä Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC:t

Valtioneuvoston tavoitteena on lohikantojen hyödyntäminen MSY:n mukaisesti sekä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä lohenkalastus. Siksi valtioneuvosto pyrkii löytämään yhteisymmärryksen komission ja muiden Itämeren jäsenvaltioiden kanssa Suomenlahden lohen TAC:sta sekä Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC:sta pyrkien noudattamaan ICES:n tieteellistä neuvoa, joka on Suomenlahden lohen osalta noin 9 794—11 800 lohta sekä pääaltaan ja Pohjanlahden osalta noin 89 320—116 000 lohta. Lisäksi Suomi pitää tärkeänä, että Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC:n määrittämisessä otetaan huomioon ICES:n arviot ei-toivotusta saaliista, raportoimattomasta saaliista ja väärin raportoidusta saaliista.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laiton lohenkalastusta, ja jos sellaista todennetaan, se viipymättä ja kokonaan eliminoidaan.

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälin (Selkämeren silakka 0,11—0,18) ylärajan mukaisesti siten, että TAC olisi 120 872 tonnia (Selkämeri 114 231 tonnia + Perämeri 6 641 tonnia), joka olisi 24 %:n pienennys kuluvan vuoden TAC:iin verrattuna.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälin (0,16—0,28) mukaisesti siten, että TAC olisi kuluvaa vuotta suurempi.

Muiden silakkakantojen TAC:t

Valtioneuvosto kannattaa Riianlahden silakkakannan ja läntisen silakkakannan TAC:ien vahvistamista ICES:n neuvon mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälien (Riianlahti 0,24—0,38 ja läntinen 0,23—0,41) mukaisesti.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälin (0,19—0,27) suuntaisesti siten, että se voidaan saavuttaa vuonna 2017.

Turskakantojen TAC:t

Itäisen turskakannan tilaa ei ole voitu analysoida tarkasti, eikä ICES ole voinut suositella kalastuskuolevuuden vaihteluväliä kannalle. Suomi kannattaa itäisen turskakannan TAC:in pienentämistä.

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

Valtioneuvosto kannattaa läntisen turskakannan TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälin (0,11—0,32) suuntaisesti siten, että se voidaan saavuttaa vuonna 2017.

Muuta

Valtioneuvosto nostaa sopivissa asiayhteyksissä esiin Itämeren lohikantojen sekakantakalastukseen ja lohen merialueen vapaa-ajankalastukseen liittyvät ongelmat.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) suositukset Itämeren suurimmista sallituista saaliista (TAC) muodostavat perustan komission myöhemmin annettavalle ehdotukselle vuoden 2016 kalastuskiintiöistä. Valiokunta toteaa, että tehokasta ennakkovaikuttamista varten on tarpeellista muodostaa kanta Suomelle keskeisten kalakantojen suurimmista sallituista saalismääristä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Valtioneuvoston lähtökohtana on Itämeren kalakantojen hyödyntäminen kestävän enimmäistuoton (MSY) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta. Tämä tulee toteuttaa siten, että kalastusmahdollisuuksien vahvistaminen perustuu ICES:n neuvon mukaisesti kestävän enimmäistuoton kalastuskuolevuuden vaihteluväleihin.

Itämeren lohikannat ovat vahvistuneet vuodesta 2012 lähtien, jolloin jokeen nousseiden emokalojen määrät alkoivat kasvaa Pohjanlahden lohijoissa. Pääsääntöisesti pohjoisen Pohjanlahden lohikannat ovat tällä hetkellä vahvempia kuin eteläisen Pohjanlahden ja Itämeren pääaltaan lohikannat. Vuosina 2012—2014 kutulohien määrä on kasvanut useissa Pohjanlahden lohijoissa siten, että vaelluspoikasmäärien odotetaan kasvavan vuonna 2016 kestävän enimmäistuoton tasolle.

ICES arvioi Itämeren lohikantojen tilaa toteutuneen vaelluspoikastuotannon ja arvioidun potentiaalisen vaelluspoikastuotannon suhteen perusteella. Lohikannan kestävä enimmäistuotto katsotaan saavutetuksi, kun vaelluspoikastuotanto on noin 75 prosenttia arvioidusta maksimimäärästä. Pohjanlahden kantojen yhteenlaskettu vaelluspoikastuotanto on tällä hetkellä noin 70 prosenttia maksimimäärästä. ICES:n mukaan Itämeren kaikkiaan 27 lohikannasta vaelluspoikastuotanto on tällä hetkellä vähintään 70 prosentin todennäköisyydellä kestävän enimmäistuoton (Fmsy) mahdollistavalla tasolla edelleen vain Kalixjoessa, Pitejoessa, Byskejoessa ja Mörrumjoessa. ICES:n mukaan sekakantakalastus on edelleen uhka heikoille lohikannoille. Valiokunta toteaa, että Itämeren pääaltaaseen ja Pohjanlahteen laskevien jokien lohikantojen tilassa on suuria kantakoh- taisia eroja.

Valtioneuvosto pyrkii neuvotteluissa löytämään yhteisymmärryksen komission ja muiden Itämeren jäsenvaltioiden kanssa Suomenlahden lohen sekä Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen suurimmista sallituista saaliista ICES:n tieteellisen neuvon mukaisesti, joka on Suomenlahden lohen osalta 9 794—11 800 lohta sekä pääaltaan ja Pohjanlahden osalta 89 320—116 000 lohta.

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

Valtioneuvosto edellyttää komission ja jäsenvaltioiden valvovan, että Itämerellä ei harjoiteta laiton lohienkalastusta, ja jos sellaista todennetaan, se viipymättä ja kokonaan eliminoidaan. Lisäksi valtioneuvosto nostaa kiintiöneuvotteluissa esiin Itämeren lohikantojen sekakantakalastukseen ja lohien merialueen vapaa-ajankalastukseen liittyvät ongelmat.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien suurimman sallitun saaliin määrittämisessä otetaan huomioon ICES:n arviot ei-toivotusta saaliista, raportoitamattomasta saaliista ja väärin raportoidusta saaliista. Valiokunta katsoo olevan varsin todennäköistä, että raportoitamattoman, väärin raportoidun ja ei-toivotun lohisaliin määrä pysyy ensi vuonna suunnilleen nykyisellä tasolla, joten varovaisuusperiaatteen mukaisesti tämä tulee ottaa huomioon lohikiintiöitä määriteltäessä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että ensi vuoden lohikiintiöitä koskevissa EU:n neuvotteluissa jatketaan edelleen aktiivisesti keskusteluja siitä, miten voidaan vähentää sekakantakalastuksen vahingollisia vaikutuksia heikkoihin ja elvytettäviin lohikantoihin esimerkiksi lyhentämällä merkittävästi ajosiimakalastuskautta eteläisellä Itämerellä. Valiokunta toteaa myös, että Itämeren heikossa tilassa oleville lohikannoille tarvitaan jatkossa jokikohtaiset elvytysuunnitelmat. Vaelluskalakantojen elvyttäminen edellyttää kalastussäätelyn ohella kalateiden rakentamista ja vesistökunnostuksia.

Valiokunta korostaa sitä, että virkistys- ja kotitarvekalastuksen lohisaliiden raportointia pitää kyetä parantamaan koko Itämeren alueella. Erityisesti tarvitaan kattavampia tietoja eteläisen Itämeren lohenuistelun saaliista sekä tämän kalastuksen mahdollisista vaikutuksista lohikantoihin. Myös Suomessa tulee kehittää nykyistä kattavampi kustannustehokas virkistys- ja kotitarvekalastuksen saalisraportointijärjestelmä sekä merelle että jokialueille.

Valiokunta toteaa, että turska on Itämeren tärkeimpiä kalalajeja niin ekosysteemitasolla kuin kaupallisestikin. ICES suosittelee vuodelle 2016 merkittävää 66 prosentin leikkausta läntisen turskakannan kiintiöön. Itäisen turskakannan osalta ICES ei ole antanut analyttistä arviota kannan tilasta, mutta suosittelee varovaisuusperiaatteen perustuen kiintiön huomattavaa pienentämistä (-43 prosenttia). Valiokunta pitää tärkeänä, että syyt turskakantojen heikentyneeseen tilaan selvitetään tarkemmin, ja jatkossa on harkittava kalastussäännösten muutoksia sekä tarkasteltava turskan monivuotisen hoitosuunnitelman toimivuutta.

Valiokunta toteaa, että Selkämeren silakan tieteellinen neuvo on muuttunut huomattavasti edellisestä vuodesta. ICES'in suositus Selkämeren silakan kalastuskiintiöksi vuodelle 2016 on 96 613 tonnia, mikä on 47 prosenttia pienempi kuin vuoden 2015 suositus. Valtioneuvosto kannattaa suurimman sallitun saaliin vahvistamista ICES:n neuvon ja monivuotisen suunnitelman mukaisen kalastuskuolevuuden MSY-vaihteluvälin (Selkämeren silakka 0,11—0,18) ylärajan mukaisesti siten, että suurin sallittu saalis olisi 120 872 tonnia, mikä merkitsisi 24 prosentin vähennystä kuluvan vuoden kiintiöön verrattuna. Valiokunta pitää tätä lähestymistapaa asianmukaisena.

Harmaahylkeiden jatkuvan runsastumisen myötä myös hylkeiden aiheuttamat vahingot lohienkalastukselle sekä saalis- että pyydystappioiden ovat lisääntyneet. Valiokunta pitää tärkeänä hylkeiden metsästyksen tehostamista sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoidon. Myös merimetsojen aiheuttamia vahinkoja tulee kyetä vähentämään.

Valiokunnan lausunto MmVL 1/2015 vp

Valiokunta korostaa lopuksi kalatalouden elinkeinotoiminnan pitkäjänteisen suunnittelun edellyttävän saaliskiintiötasojen parempaa ennustettavuutta. Valiokunta painottaa sitä, että kalakanta-arvioiden laadun jatkuvaan kehittämiseen ja parantamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 16.6.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jari Leppä kesk
varapuheenjohtaja Reijo Hongisto ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Pirkko Mattila ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio